

Środa z Funduszami Europejskimi dla społeczności lokalnych na odnowę budynków i zabytków

2 lutego 2016r.

Materiały informacyjne

Centralny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich

Spis treści

Termomodernizacja	3
Budynki mieszkalne wielorodzinne	3
Budynki użyteczności publicznej.....	15
Ochrona zabytków	23
Rewitalizacja	39

Termomodernizacja budynków

I. Budynki mieszkalne wielorodzinne

Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego Działanie 4.2 Efektywność energetyczna

***Budynek mieszkalny** – budynek przeznaczony na cele mieszkalne zajęty przez lokale mieszkalne

W ramach działania wspierane będą inwestycje z zakresu poprawy efektywności energetycznej wielorodzinnych budynków mieszkalnych w szczególności promując jej kompleksowy wymiar tj. **głęboką modernizację energetyczną**, w tym z możliwością wymiany źródeł ciepła oraz możliwością zastosowania odnawialnych źródeł energii (jako element projektu).

Na co?

W ramach modernizacji energetycznej wsparcie będzie skierowane na bardzo szeroki zakres prac, w tym m.in.:

- ocieplenie obiektu: przegród zewnętrznych obiektu, w tym ścian zewnętrznych, podłóg, dachów i stropodachów wymiana okien, drzwi zewnętrznych;
- wymiana oświetlenia na energooszczędne;
- przebudowę systemów grzewczych (wraz z wymianą źródła ciepła¹ na bardziej efektywne energetycznie i ekologiczne lub podłączenie do sieci ciepłowniczej/chłodniczej)²
- instalacja/przebudowa systemów chłodzących, w tym również z zastosowaniem OZE;
- budowa i przebudowa systemów wentylacji i klimatyzacji wraz z rekuperacją,
- zastosowanie automatyki pogodowej;
- zastosowanie systemów zarządzania energią w budynku;
- instalacja mikrokogeneracji lub mikrotrigeneracji na potrzeby własne;
- instalacja OZE w modernizowanych energetycznie budynkach,

¹ wymiana źródła ciepła kwalifikuje się do wsparcia pod warunkiem zapewnienia znacznej redukcji CO₂ w odniesieniu do istniejących instalacji (o co najmniej 30% w przypadku zmiany spalanego paliwa). Ze względu na to, że inwestycje w tym zakresie mają długotrwały charakter, powinny być zgodne z właściwymi przepisami unijnymi. Wspierane urządzenia do ogrzewania powinny od początku okresu programowania charakteryzować się obowiązującym od końca 2020r. minimalnym poziomem efektywności energetycznej i normami emisji zanieczyszczeń, które zostały określone w środkach wykonawczych do dyrektywy 2009/125/WE z dnia 21 października 2009 r. ustanawiającej ogólne zasady ustalania wymogów dotyczących ekoprojektu dla produktów związanych z energią.

² Wymiana źródła ciepła będzie niekwalifikowalna, jeżeli budynek jest podłączony do sieci ciepłowniczej/chłodniczej lub możliwe i racjonalne pod względem ekonomicznym jest jego podłączenie do ww. sieci.

- instalacja indywidualnych liczników ciepła, chłodu oraz ciepłej wody użytkowej;
- instalacja zaworów podpionowych i termostatów.

Dla kogo?

- **spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe, TBS-y;**

*Objęte wsparciem zostaną jedynie **spółdzielnie mieszkaniowe i wspólnoty mieszkaniowe spoza Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego oraz miast subregionalnych.**

Warszawski Obszar Funkcjonalny obejmuje Miasto stołeczne Warszawa, a także gminy: Błonie, Brwinów, Czosnów, Góra Kalwaria, Grodzisk Mazowiecki, Halinów, Izabelin, Jabłonna, Jaktorów, Józefów, Karczew, Kobyłka, Konstancin-Jeziorna, Legionowo, Leszno, Lesznowola, Łomianki, Marki, Michałowice, Milanówek, Nadarzyn, Nieporęt, Nowy Dwór Mazowiecki, Otwock, Ożarów Mazowiecki, Piaseczno, Piastów, Podkowa Leśna, Pruszków, Radzymin, Raszyn, Stare Babice, Sulejówkę, Wiązowna, Wieliszew, Wołomin, Ząbki, Zielonka, Żyrardów.

Miasta subregionalne to Ciechanów, Płock, Ostrołęka, Siedlce i Radom .

Jak będzie udzielane wsparcie?

- **Projekty tego typu wspierane będą głównie za pośrednictwem instrumentów finansowych.**
- Przy wyborze projektów do dofinansowania będą brane pod uwagę między innymi aspekty dotyczące **efektywności kosztowej projektu**. Poza tym o wsparciu takich projektów decydować będą także inne osiągnięte rezultaty w stosunku do planowanych nakładów finansowych (np. wielkość redukcji CO₂ i PM₁₀).
- **Projekty z zakresu głębokiej, kompleksowej modernizacji energetycznej zwiększające efektywność energetyczną poniżej 25% nie będą kwalifikowały się do dofinansowania.**
- Preferowana będzie realizacja projektów zwiększających efektywność energetyczną **powyżej 60%.**
- Priorytetowo będą wspierane projekty wykorzystujące **odnawialne źródła energii.**
- Preferowane będą inwestycje realizowane w oparciu o przygotowane plany gospodarki niskoemisyjnej.
- Obowiązkowym warunkiem poprzedzającym realizację projektów będzie przeprowadzenie **audytów energetycznych**, które posłużą do weryfikacji faktycznych oszczędności energii oraz wynikających z nich wymiernych skutków finansowych. Identyfikacja optymalnego zestawu działań zwiększających efektywność energetyczną w danym budynku dokonywana będzie na podstawie audytu energetycznego, stanowiącego niezbędny element projektu. Osiągnięcie zamierzonych celów modernizacyjnych powinno zostać potwierdzone audytem po zakończeniu rzeczowej realizacji projektu.

- Dodatkowo wymagany elementem projektu jest instalacja **liczników** niezbędnych do prawidłowego prezentowania danych o zużyciu oraz produkcji ciepła i energii elektrycznej, w tym ze źródeł odnawialnych.
Montaż liczników nie jest obligatoryjny w przypadku, gdy nie jest to technicznie i ekonomicznie uzasadnione lub gdy budynek będący przedmiotem kompleksowej modernizacji energetycznej został uprzednio wyposażony w ww. urządzenia. Istnieje również obowiązek instalacji termostatów i zaworów podpionowych, jeżeli będzie to wynikać z przeprowadzonego audytu energetycznego. Powyższe wydatki będą stanowiły koszt kwalifikowalny. Do wsparcia nie będzie się kwalifikowała wymiana sprzętu AGD i RTV.
- W przypadku realizacji projektów uwzględniających inwestycje w **kotły grzewcze** wsparcie może zostać udzielone na kotły spalające **biomasę lub ewentualnie paliwa gazowe**, ale jedynie w szczególnie uzasadnionych przypadkach, gdy osiągnięte zostanie znaczne zwiększenie efektywności energetycznej oraz gdy istnieją szczególnie pilne potrzeby. **Wsparcie kotłów zużywających węgiel stanowi wydatek niekwalifikowany** w ramach działania. Wymianę źródła ciepła kwalifikuje się do wsparcia pod warunkiem zapewnienia znacznej redukcji CO₂ w odniesieniu do istniejących instalacji (o co najmniej 30% w przypadku zmiany spalanego paliwa). Ze względu na to, że inwestycje w tym zakresie mają długotrwały charakter, powinny być zgodne z właściwymi przepisami unijnymi. Wspierane urządzenia do ogrzewania powinny od początku okresu programowania charakteryzować się obowiązującym od końca 2020r. minimalnym poziomem efektywności energetycznej i normami emisji zanieczyszczeń, które zostały określone w środkach wykonawczych do dyrektywy 2009/125/WE z dnia 21 października 2009 r. ustanawiającej ogólne zasady ustalania wymogów dotyczących ekoprojektu dla produktów związanych z energią. Wymiana źródła ciepła będzie niekwalifikowalna, jeżeli budynek jest podłączony do sieci ciepłowniczej/chłodniczej lub możliwe i racjonalne pod względem ekonomicznym jest jego podłączenie do ww. sieci.

Nabór wniosków

Nie jest planowany w 2016r.

Instytucja odpowiedzialna za nabór wniosków:

Mazowiecka Jednostka Wdrażania Programów Unijnych

Wspólnoty i spółdzielnie mieszkaniowe oraz TBSy będą ubiegać się o pożyczkę lub inną formę wsparcia zwrotnego bezpośrednio u MJWPU.

Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko
Poddziałanie 1.3.2 Wspieranie efektywności energetycznej w sektorze
mieszkaniowym

Na co?

Wsparcie skierowane będzie na tzw. głęboką kompleksową modernizację energetyczną wielorodzinnych budynków mieszkalnych.

***Głęboka kompleksowa modernizacja energetyczna budynku** to przedsięwzięcie mogące polegać na ociepleniu przegród budynku, wymianie okien lub drzwi oraz wymianie lub modernizacji źródeł ciepła (chłodu) i instalacji, w wyniku którego zostaną zmniejszone wartości wskaźników rocznego zapotrzebowania na: energię użytkową, energię końcową oraz nieodnawialną energię pierwotną. Przez instalacje rozumie się instalacje: ogrzewania, ciepłej wody użytkowej, wentylacji, klimatyzacji lub oświetlenia. Zakres przedsięwzięcia głębokiej kompleksowej modernizacji energetycznej budynku musi wynikać z przeprowadzonego audytu energetycznego.

Wsparcie projektów inwestycyjnych dotyczących głębokiej kompleksowej modernizacji energetycznej wielorodzinnych budynków mieszkaniowych obejmującej takie elementy jak:

- ocieplenie przegród zewnętrznych obiektu, w tym ścian zewnętrznych, podłóg, dachów i stropodachów, wymiana okien, drzwi zewnętrznych;
- wymiana oświetlenia na energooszczędne (w częściach wspólnych budynków);
- przebudowa systemów grzewczych lub podłączenie bardziej efektywnego energetycznie i ekologicznie źródła ciepła³ ;
- instalacja/przebudowa systemów chłodzących, w tym również z zastosowaniem OZE;
- budowa lub przebudowa systemów wentylacji i klimatyzacji;
- zastosowanie automatyki pogodowej;
- zastosowanie systemów zarządzania energią w budynku;

³ Wymiana źródła ciepła kwalifikuje się do wsparcia pod warunkiem zapewnienia znacznej redukcji CO₂ w odniesieniu do istniejących instalacji (o co najmniej 30% w przypadku zmiany spalanego paliwa). Ze względu na to, że inwestycje w tym zakresie mają długotrwały charakter, powinny być zgodne z właściwymi przepisami unijnymi. Wspierane urządzenia do ogrzewania powinny od początku okresu programowania charakteryzować się obowiązującym od końca 2020r. minimalnym poziomem efektywności energetycznej i normami emisji zanieczyszczeń, które zostały określone w środkach wykonawczych do dyrektywy 2009/125/WE z dnia 21 października 2009 r. ustanawiającej ogólne zasady ustalania wymogów dotyczących ekoprojektu dla produktów związanych z energią. Działania w zakresie efektywności energetycznej dla budynku mieszkalnego wielorodzinnego powinny obejmować prace związane z charakterystyką energetyczną budynku tj. ociepleniem przegród, wymianą stolarki, wymianą instalacji c. o. i c. w. u. (wraz z wymianą grzejników i punktów czerpalnych dla c.w.u.), wymianą źródła ciepła, bez względu na to, czy obejmują one część wspólną budynku, czy część prywatną właścicieli mieszkań.

- budowa lub przebudowa wewnętrznych instalacji odbiorczych oraz likwidacja dotychczasowych nieefektywnych źródeł ciepła;
- instalacja mikrokogeneracji lub mikrotrigeneracji na potrzeby własne;
- instalacja OZE w modernizowanych energetycznie budynkach, jeśli to wynika z przeprowadzonego audytu energetycznego;
- opracowanie projektów modernizacji energetycznej stanowiących element projektu inwestycyjnego;
- instalacja indywidualnych liczników ciepła, chłodu oraz ciepłej wody użytkowej;
- modernizacja instalacji wewnętrznych ogrzewania i ciepłej wody użytkowej;
- instalacja zaworów podpionowych i termostatów,
- tworzenie zielonych dachów i „żyjących, zielonych ścian”;
- przeprowadzenie audytów energetycznych jako elementu projektu inwestycyjnego.

Dla kogo?

Typ podmiotów, które będą realizowały instrumenty finansowe zostanie określony po przeprowadzeniu pełnej oceny ex-ante instrumentów finansowych.

Podmioty, które będą mogły korzystać z instrumentów finansowych:

- spółdzielnie mieszkaniowe i wspólnoty mieszkaniowe z obszaru Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego i miast subregionalnych (patrz: str. 4)

Jak będzie udzielane wsparcie?

- Dofinansowanie będzie udzielane w **formie instrumentów finansowych, np. preferencyjnych pożyczek.**
- Projekty dotyczące modernizacji energetycznej budynków muszą być zgodne z rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r., w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki oraz ich usytuowanie, którego nowelizacja, przewidująca zwiększenie wymagań w zakresie efektywności energetycznej, weszła w życie 1 stycznia 2014 r. oraz rozporządzeniem Ministra Infrastruktury i Rozwoju z dnia 3 czerwca 2014 r. w sprawie metodologii obliczania charakterystyki energetycznej budynku i lokalu mieszkalnego lub części budynku stanowiącej samodzielną całość techniczno-użytkową oraz sposobu sporządzania i wzorów świadectw ich charakterystyki energetycznej.
- Identyfikacja optymalnego zestawu działań zwiększających efektywność energetyczną w danym budynku dokonywana będzie ex ante na podstawie **audytu energetycznego** (stanowiącego kluczowy element projektu oraz koszt kwalifikowany projektu). W ramach weryfikacji założonych celów i efektów inwestycji należy również po jej zakończeniu przeprowadzić audyt energetyczny (ex post).

- Zakres projektu musi prowadzić do redukcji zużycia energii końcowej **o co najmniej 25%**.
- Preferowane będą projekty, w których w wyniku realizacji inwestycji nastąpi wzrost efektywności energetycznej **powyżej 60%** (w przeliczeniu na energię końcową).
- Wymiana lub modernizacja instalacji do **produkcji chłodu** może stanowić element projektu, jeśli ich zakup i montaż wynika z przeprowadzonego audytu energetycznego obiektu oraz wiązać się będzie z uzyskaniem oszczędności energii.
- W budynkach mogą być stosowane instalacje **OZE** (o ile konieczność ich zastosowania wynika z uprzednio przygotowanego audytu energetycznego), które będą zapewniały przynajmniej częściowe pokrycie zapotrzebowania na energię w tych budynkach, pełniąc jednocześnie rolę demonstracyjną i edukacyjną. W ramach realizowanych projektów instalacja OZE budowana na/przy budynkach musi być w pełni dedykowana potrzebom energetycznym obiektu, a jedynie niewykorzystana część energii elektrycznej może być oddawana do sieci dystrybucyjnej. Wymiana źródła ciepła będzie niekwalifikowalna, jeżeli budynek jest podłączony do sieci ciepłowniczej/chłodniczej lub możliwe i racjonalne pod względem ekonomicznym (także pod względem efektywności energetycznej) jest jego podłączenie do ww. sieci.
- Wymagany elementem projektu są **liczniki** niezbędne do prawidłowego prezentowania danych o zużyciu oraz produkcji ciepła i energii elektrycznej, w tym ze źródeł odnawialnych. Montaż liczników nie jest obligatoryjny w przypadku, gdy nie jest to technicznie i ekonomicznie uzasadnione lub gdy budynek będący przedmiotem modernizacji energetycznej został uprzednio wyposażony w ww. urządzenia.
- Wsparciem zostaną objęte działania związane z przygotowaniem audytów energetycznych wielorodzinnych budynków mieszkalnych, a także prace projektowe, stanowiące integralną część projektu inwestycyjnego dotyczącego modernizacji energetycznej budynków. Wyniki audytu energetycznego powinny zostać uwzględnione w pełnym zakresie w ramach realizacji projektu inwestycyjnego.
- Wsparcie może zostać udzielone na inwestycje w kotły spalające **biomasę lub ewentualnie paliwa gazowe**, ale jedynie w szczególnie uzasadnionych przypadkach, gdy osiągnięte zostanie znaczne zwiększenie efektywności energetycznej oraz gdy istnieją szczególnie pilne potrzeby. Wsparcie kotłów zużywających **węgiel stanowi wydatek niekwalifikowany**.
- Zakres wsparcia w ramach Poddziałania 1.3.2. wynikać musi z tzw. planów gospodarki niskoemisyjnej oraz strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych miast wojewódzkich i ich obszarów funkcjonalnych.

Nabór wniosków

Instytucja odpowiedzialna za nabór wniosków:

Prawdopodobnie **Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej**, który wybierze w procedurze konkursowej operatorów instrumentów finansowych lub będzie udzielał pożyczek samodzielnie.

Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego Działanie 4.1 Odnawialne źródła energii

Na co?

W ramach działania 4.1 wspierane będą następujące typy projektów:

1. Infrastruktura do produkcji i dystrybucji energii ze źródeł odnawialnych.

Wsparciem zostaną objęte projekty polegające na budowie, rozbudowie oraz przebudowie infrastruktury mające na celu produkcję energii elektrycznej i/lub ciepłej. W szczególności inwestycje w budowę/przebudowę:

- instalacji i jednostek wytwórczych energii elektrycznej wykorzystujących energię wiatru, słońca (fotowoltaika), biomasę, biogaz, oraz wody (wraz z ewentualnym podłączeniem do sieci dystrybucyjnej/przesyłowej);
- instalacji i jednostek wytwórczych ciepła przy wykorzystaniu energii słonecznej (kolektory słoneczne) biomasy, biogazu, geotermii, pomp ciepła (wraz z ewentualnym podłączeniem do sieci dystrybucyjnej/przesyłowej);
- instalacji do produkcji biokomponentów i biopaliw II i III generacji.

Energia elektryczna może być wytwarzana na własne potrzeby, jak również z możliwością sprzedaży do sieci (prosument). W przypadku tego rodzaju projektów dofinansowanie będzie mogło obejmować również przyłącza jednostek wytwarzania energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych do najbliższej istniejącej sieci i stanowić integralną część projektu, niezbędną dla osiągnięcia celów tego projektu. W tym kontekście przyłącze, rozumiane jest jako odcinek sieci łączący jednostkę/jednostki wytwarzania energii z punktem, w którym następuje rozgraniczenie własności sieci między właścicielem jednostki wytwórczej i operatorem sieci.

2. Sieci dystrybucyjne średnich i niskich napięć.

- budowa lub przebudowa sieci skutkującej zwiększeniem przepustowości infrastruktury elektroenergetycznej oraz umożliwiających przyłączanie jednostek wytwarzania energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych do Krajowego Systemu Elektroenergetycznego.

Projekty będą realizowane przez OSD (operatorów systemu dystrybucyjnego) i dotyczyć będą sieci dystrybucyjnej średniego i niskiego napięcia poniżej 110 kV.

Dla kogo?

- JST, ich związki i stowarzyszenia;
- jednostki organizacyjne JST posiadające osobowość prawną;
- jednostki sektora finansów publicznych posiadające osobowość prawną;
- spółki prawa handlowego z udziałem JST;
- administracja rządowa;
- przedsiębiorstwa;
- uczelnie/ szkoły wyższe;
- jednostki naukowe;
- instytucje kultury;
- zakłady opieki zdrowotnej i podmioty lecznicze działające w publicznym systemie ochrony zdrowia - zakontraktowane z NFZ;
- **spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe, TBS-y (Towarzystwo Budownictwa Społecznego);**
- kościoły i związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych;
- organizacje pozarządowe (w tym również podmioty działające w oparciu o przepisy ustawy o partnerstwie publiczno – prywatnym);
- Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe i jego jednostki organizacyjne;
- podmiot, który wdraża instrumenty finansowe.

Jak będzie udzielane wsparcie?

- **Pomoc będzie miała formę instrumentów finansowych lub dotacji (dla podmiotów publicznych)**
- Dopuszcza się produkcję ciepła i energii elektrycznej w układach kogeneracyjnych.
- Przy wyborze projektów do dofinansowania będą brane pod uwagę między innymi aspekty **lokalizacji inwestycji względem obszarów Natura 2000** (w szczególności obszarów specjalnej ochrony ptaków) oraz szlaków migracyjnych zwierząt. Kluczowe w ramach oceny projektów dotyczących wytwarzania energii z OZE będzie kryterium efektywności kosztowej oraz osiągniętych rezultatów wpisujących się w cele priorytetu inwestycyjnego.
- Jednym z czynników branych pod uwagę przy wyborze inwestycji do wsparcia będzie **konceptja opłacalności**, czyli najlepszego stosunku wielkości środków unijnych przeznaczonych na uzyskanie np. 1MWh energii lub 1MW mocy zainstalowanej wynikających z budowy danej instalacji. Poza tym o wsparciu takich projektów decydować będą także inne osiągnięte rezultaty w stosunku do planowanych nakładów finansowych (np. wielkość redukcji CO₂).
- Pod uwagę będą brane również działania mające na celu **zwiększenie świadomości obywateli w zakresie energii odnawialnej** jako element lub uzupełnienie projektu inwestycyjnego.

- W przypadku realizacji projektów typu prosument, w celu zapewnienia najefektywniejszego wdrażania tego rodzaju projektów planowane jest aby beneficjentem przyznawanej pomocy byłby jednostki samorządu terytorialnego, a odbiorcami końcowymi projektu byli m.in. mieszkańcy, osoby prawne.
- Preferencję uzyskają projekty tworzące „zielone” miejsca pracy, a także projekty ukierunkowane na wspieranie obszarów gospodarczych o największym potencjale rozwoju/inteligentnych specjalizacji regionu. Preferencję uzyskają również projekty realizowane w partnerstwie będące efektem trwałej współpracy oraz akceptacji społecznej za pośrednictwem organizacji pozarządowych, Lokalnej Grupy Działania (LGD).

Limity i ograniczenia w realizacji projektów:

Wsparcie będzie możliwe w przypadku jednostek o następującej mocy wytwarzania:

- energia wodna - do 5 MWe
- energia wiatru - do 5 MWe
- energia słoneczna - do 2 MWe/MWth
- energia geotermalna - do 2 MWth
- energia biogazu - do 1 MWe
- energia biomasy - do 5 MWth/MWe

*Projekty, w ramach których planowane są instalacje o wyższej mocy będą wspierane w ramach **Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko, Poddziałania 1.1.1 „Wspieranie inwestycji dotyczących wytwarzania energii z odnawialnych źródeł wraz z podłączeniem tych źródeł do sieci dystrybucyjnej / przesyłowej”**.

W przypadku pozyskiwania **energii z biomasy**, wspierane będą w szczególności instalacje o najwyższej wydajności spalania z uwzględnieniem systemów umożliwiających kontrolę emisji. Przedmiotowe inwestycje powinny wpisywać się w wojewódzkie plany ochrony powietrza i uwzględniać wymogi dyrektywy 2008/50 / WE w sprawie jakości powietrza i czystsze powietrze dla Europy.

Inwestycje w zakresie **energetyki wodnej** dotyczyć będą wyłącznie modernizacji istniejących obiektów tj. wyposażonych w hydroelektrownie lub budowli piętrzących w tym na cele budowy jednostek wytwórczych, przy jednoczesnym braku możliwości wznoszenia nowych budowli piętrzących na cele elektrowni wodnych.

W przypadku wsparcia projektów dotyczących jednostek OZE wykorzystujących energię wody zastosowanie mają warunki dotyczące projektów mogących mieć wpływ na stan wód, tj. działania dotyczące budowy lub modernizacji urządzeń wodnych powinny być podejmowane tylko pod warunkiem zapewnienia pełnej zgodności inwestycji z wymogami prawa UE, w tym z uwzględnieniem ich w dokumentach strategicznych spełniających wymogi Ramowej Dyrektywy Wodnej i tzw. Dyrektywy Powodziowej. W związku z tym, projekty wybierane do dofinansowania i jednocześnie mogące mieć wpływ na stan wód, będą musiały wynikać z Planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy (PGW) i ich aktualizacji. Projekty, które miałyby rozpocząć się przed aktualizacją PGW, będą mogły być realizowane pod warunkiem uwzględnienia ich w Master Planach dla obszarów

dorzeczy Odry i Wisły. W wyborze projektów uwzględnione muszą zostać również Plany zarządzania ryzykiem powodziowym. Zastosowanie mają warunki dotyczące projektów mogących mieć wpływ na stan wód wskazane w Działaniu 5.1.

Nabór wniosków:

III kw. 2016r. - Budowa oraz modernizacja sieci energii elektrycznej umożliwiających przyłączenie jednostek OZE

IV kw. 2016r. - Infrastruktura do produkcji i dystrybucji energii ze źródeł odnawialnych (OZE)

Odpowiedzialna instytucja:

Mazowiecka Jednostka Wdrażania Programów Unijnych

www.funduszedlamazowska.eu

Środki krajowe

➤ Fundusz Termomodernizacji i Remontów Banku Gospodarstwa Krajowego - Premia termomodernizacyjna i remontowa

Podstawowym celem Funduszu Termomodernizacji i Remontów jest pomoc finansowa dla Inwestorów realizujących przedsięwzięcia termomodernizacyjne, remontowe oraz remonty budynków mieszkalnych jednorodzinnych z udziałem kredytów zaciąganych w bankach komercyjnych. Pomoc ta stanowi źródło spłaty części zaciągniętego kredytu na realizację przedsięwzięcia lub remontu.

Premia termomodernizacyjna

Dla kogo?

O dofinansowanie projektu w ramach premii termomodernizacyjnej, mogą się ubiegać właściciele lub zarządcy:

- budynków mieszkalnych,
- budynków zbiorowego zamieszkania,
- budynków użyteczności publicznej stanowiących własność jednostek samorządu terytorialnego służących do wykonywania przez nie zadań publicznych,

- lokalnych sieci ciepłowniczych,
- lokalnych źródeł ciepła.

Z premii mogą korzystać inwestorzy bez względu na status prawny z wyłączeniem jednostek budżetowych i samorządowych zakładów budżetowych, a więc np.:

- osoby prawne (m.in. spółdzielnie mieszkaniowe i spółki prawa handlowego),
- jednostki samorządu terytorialnego,
- wspólnoty mieszkaniowe,
- osoby fizyczne (w tym właściciele domów jednorodzinnych).

Na co?

Premia termomodernizacyjna przysługuje inwestorowi z tytułu realizacji przedsięwzięcia termomodernizacyjnego i stanowi spłatę części kredytu zaciągniętego przez inwestora.

Przysługuje tylko inwestorom korzystającym z kredytu. Nie mogą z niej korzystać inwestorzy realizujący przedsięwzięcie termomodernizacyjne wyłącznie z własnych środków.

Jak będzie udzielane wsparcie?

Wysokość premii termomodernizacyjnej wynosi **20% kwoty kredytu** wykorzystanego na realizację przedsięwzięcia termomodernizacyjnego, jednak nie może wynosić więcej niż:

- 16% kosztów poniesionych na realizację przedsięwzięcia termomodernizacyjnego i
- dwukrotność przewidywanych rocznych oszczędności kosztów energii, ustalonych na podstawie audytu energetycznego.

Premia remontowa

Dla kogo?

O premię remontową mogą się ubiegać właściciele lub zarządcy budynków wielorodzinnych, których użytkowanie rozpoczęto przed dniem 14 sierpnia 1961 r.

Premia remontowa przysługuje wyłącznie:

- osobom fizycznym,
- wspólnotom mieszkaniowym z większościovym udziałem osób fizycznych,
- spółdzielniom mieszkaniowym,
- towarzystwom budownictwa społecznego.

Na co?

Premia remontowa przysługuje w przypadku realizacji przedsięwzięć remontowych związanych z termomodernizacją budynków wielorodzinnych, których przedmiotem jest:

- remont tych budynków,
- wymiana okien lub remont balkonów (nawet jeśli służą one do wyłącznego użytku właścicieli lokali),
- przebudowa budynków, w wyniku której następuje ich ulepszenie,
- wyposażenie budynków w instalacje i urządzenia wymagane dla oddawanych do użytkowania budynków mieszkalnych, zgodnie z przepisami techniczno-budowlanymi.

Jak będzie udzielane wsparcie?

Wsparcie łączy się z obowiązkiem uzyskania określonych w ustawie oszczędności w zużyciu energii oraz zachowania warunków dotyczących poziomu współczynnika kosztu przedsięwzięcia.

Wskaźnik kosztu przedsięwzięcia jest to stosunek kosztu przedsięwzięcia w przeliczeniu na 1m² powierzchni użytkowej budynku mieszkalnego, do ceny 1m² powierzchni użytkowej budynku mieszkalnego, ustalonej do celów obliczania premii gwarancyjnej za kwartał, w którym został złożony wniosek o premię (remontową, kompensacyjną lub termomodernizacyjną).

Warunkiem kwalifikacji przedsięwzięcia jest przedstawienie audytu remontowego i jego pozytywna weryfikacja przez BGK. Audyt taki powinien być dołączony do wniosku o przyznanie premii składanego wraz z wnioskiem kredytowym w banku kredytującym.

Premia remontowa stanowi 20% kwoty kredytu wykorzystanego na realizację przedsięwzięcia remontowego, jednak nie więcej niż 15% poniesionych kosztów przedsięwzięcia.

Instytucja odpowiedzialna za wsparcie:

Bank Gospodarstwa Krajowego

- **Prosument – linia dofinansowania z przeznaczeniem na zakup i montaż mikroinstalacji OZE**

Więcej informacji: prezentacja dołączona do materiałów

Odpowiedzialna Instytucja:

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

II. Budynki użyteczności publicznej

Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego Działanie 4.2 Efektywność energetyczna

***Budynek użyteczności publicznej** należy rozumieć budynek przeznaczony na potrzeby administracji publicznej, wymiaru sprawiedliwości, kultury, kultu religijnego, oświaty, szkolnictwa wyższego, nauki, opieki zdrowotnej, opieki społecznej i socjalnej. Definicja powinna być analogiczna jak w Rozporządzeniu Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (Dz. U. Nr 75, poz. 690, z późn. zm.).

Na co?

W ramach działania wspierane będą inwestycje z zakresu poprawy efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej w szczególności promując jej kompleksowy wymiar tj. **głęboką modernizację energetyczną** (definicja na stronie 6) , w tym z możliwością wymiany źródeł ciepła oraz możliwością zastosowania odnawialnych źródeł energii (jako element projektu).

W ramach modernizacji energetycznej wsparcie będzie skierowane na bardzo szeroki zakres prac, w tym m.in:

- ocieplenie obiektu: przegród zewnętrznych obiektu, w tym ścian zewnętrznych, podłóg, dachów i stropodachów wymiana okien, drzwi zewnętrznych;
- wymiana oświetlenia na energooszczędne;
- przebudowę systemów grzewczych (wraz z wymianą źródła ciepła⁴¹ na bardziej efektywne energetycznie i ekologiczne lub podłączenie do sieci ciepłowniczej/chłodniczej) ⁴²
- instalacja/przebudowa systemów chłodzących, w tym również z zastosowaniem OZE;
- budowa i przebudowa systemów wentylacji i klimatyzacji wraz z rekuperacją,
- zastosowanie automatyki pogodowej;
- zastosowanie systemów zarządzania energią w budynku;
- instalacja mikrokogeneracji lub mikrotrigeneracji na potrzeby własne;
- instalacja OZE w modernizowanych energetycznie budynkach,
- instalacja indywidualnych liczników ciepła, chłodu oraz ciepłej wody użytkowej;
- instalacja zaworów podpionowych i termostatów

Dla kogo?

- JST, ich związki i stowarzyszenia;
- jednostki organizacyjne JST posiadające osobowość prawną;
- jednostki sektora finansów publicznych posiadające osobowość prawną;

- przedsiębiorstwa (dotyczy tylko 3. Typu projektu: Wysokosprawna Kogeneracja);
- zakłady opieki zdrowotnej i podmioty lecznicze działające w publicznym systemie ochrony zdrowia - zakontraktowane z NFZ;
- instytucje kultury;
- uczelnie/szkoły wyższe;
- kościoły i związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych;
- organizacje pozarządowe;
- PGL Lasy Państwowe i jego jednostki organizacyjne;

Jak będzie udzielane wsparcia?

- W przypadku inwestycji dotyczących źródeł ciepła wsparcie powinno być uwarunkowane wykonaniem inwestycji zwiększających efektywność energetyczną i ograniczających zapotrzebowanie na energię w budynku, w którym wykorzystywana będzie energia ze wspieranego urządzenia
- Przy wyborze projektów do dofinansowania będą brane pod uwagę między innymi aspekty dotyczące efektywności kosztowej projektu. Poza tym o wsparciu takich projektów decydować będą także inne osiągnięte rezultaty w stosunku do planowanych nakładów finansowych (np. wielkość redukcji CO₂ i PM₁₀).
- Preferowana będzie realizacja projektów zwiększających efektywność energetyczną powyżej **60%**.
- Priorytetowo będą wspierane projekty wykorzystujące **odnawialne źródła energii**.
- Preferowane będą inwestycje realizowane w oparciu o przygotowane **plany gospodarki niskoemisyjnej**.
- Preferencję uzyskają projekty wynikające ze Strategii OMW oraz realizowane w formule ESCO.
- Obowiązkowym warunkiem poprzedzającym realizację projektów będzie przeprowadzenie **audytów energetycznych**, które posłużą do weryfikacji faktycznych oszczędności energii oraz wynikających z nich wymiernych skutków finansowych. Identyfikacja optymalnego zestawu działań zwiększających efektywność energetyczną w danym budynku dokonywana będzie na podstawie audytu energetycznego, stanowiącego niezbędny element projektu. Osiągnięcie zamierzonych celów modernizacyjnych powinno zostać potwierdzone audytem po zakończeniu rzeczowej realizacji projektu.
- Dodatkowo wymaganym elementem projektu jest instalacja **liczników** niezbędnych do prawidłowego prezentowania danych o zużyciu oraz produkcji ciepła i energii elektrycznej, w tym ze źródeł odnawialnych.
Montaż liczników nie jest obligatoryjny w przypadku, gdy nie jest to technicznie i ekonomicznie uzasadnione lub gdy budynek będący przedmiotem kompleksowej modernizacji energetycznej został uprzednio wyposażony w ww. urządzenia. Istnieje również obowiązek instalacji termostatów i zaworów podpionowych, jeżeli będzie to wynikać z

przeprowadzonego audytu energetycznego. Powyższe wydatki będą stanowiły koszt kwalifikowalny. Do wsparcia nie będzie się kwalifikowała wymiana sprzętu AGD i RTV.

- W przypadku realizacji projektów uwzględniających inwestycje w **kotły grzewcze** wsparcie może zostać udzielone na kotły spalające **biomasę lub ewentualnie paliwa gazowe**, ale jedynie w szczególnie uzasadnionych przypadkach, gdy osiągnięte zostanie znaczne zwiększenie efektywności energetycznej oraz gdy istnieją szczególnie pilne potrzeby. **Wsparcie kotłów zużywających węgiel stanowi wydatek niekwalifikowany** w ramach działania. Wymianę źródła ciepła kwalifikuje się do wsparcia pod warunkiem zapewnienia znacznej redukcji CO₂ w odniesieniu do istniejących instalacji (o co najmniej 30% w przypadku zmiany spalanego paliwa). Ze względu na to, że inwestycje w tym zakresie mają długotrwały charakter, powinny być zgodne z właściwymi przepisami unijnymi. Wspierane urządzenia do ogrzewania powinny od początku okresu programowania charakteryzować się obowiązującym od końca 2020r. minimalnym poziomem efektywności energetycznej i normami emisji zanieczyszczeń, które zostały określone w środkach wykonawczych do dyrektywy 2009/125/WE z dnia 21 października 2009 r. ustanawiającej ogólne zasady ustalania wymogów dotyczących ekoprojektu dla produktów związanych z energią. Wymiana źródła ciepła będzie niekwalifikowalna, jeżeli budynek jest podłączony do sieci ciepłowniczej/chłodniczej lub możliwe i racjonalne pod względem ekonomicznym jest jego podłączenie do ww. sieci.
- W **obszarze ochrony zdrowia** projekty z zakresu termomodernizacji mogą dotyczyć tylko obiektów, których funkcjonowanie będzie uzasadnione w kontekście map potrzeb opracowanych przez Ministerstwo Zdrowia
- Realizowane będą projekty **z wyłączeniem** następujących projektów dotyczących budynków użyteczności publicznej dla organów m.in: państwowych jednostek budżetowych i administracji rządowej oraz podległych jej organów i jednostek administracyjnych, państwowych osób prawnych, a także projekty realizowane w wyżej wskazanych budynkach przez podmioty będące dostawcami usług energetycznych w rozumieniu dyrektywy 2012/27/UE.
- Maksymalny poziom dofinansowania - 80% kosztów kwalifikowanych.

Nabór wniosków:

od 31.12.2015 do 02.03.2016

IV kwartał 2016r.

Odpowiedzialna instytucja:

Mazowiecka Jednostka Wdrażania Programów Unijnych

www.funduszedlamazowska.eu

Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko
Poddziałanie 1.3.1 Wspieranie efektywności energetycznej w budynkach
użyteczności publicznej

Na co?

1. Wsparcie projektów inwestycyjnych dotyczących **głębokiej kompleksowej modernizacji energetycznej** budynków publicznych obejmującej takie elementy jak:
 - ocieplenie, przegród zewnętrznych obiektu, w tym ścian zewnętrznych, podłóg, dachów i stropodachów wymiana okien, drzwi zewnętrznych;
 - wymiana oświetlenia na energooszczędne;
 - przebudowa systemów grzewczych (lub podłączenie bardziej energetycznie i ekologicznie efektywnego źródła ciepła)⁵⁹ ;
 - instalacja/przebudowa systemów chłodzących, w tym również z zastosowaniem OZE;
 - budowa i przebudowa systemów wentylacji i klimatyzacji,
 - zastosowanie automatyki pogodowej;
 - zastosowanie systemów zarządzania energią w budynku;
 - budowa lub przebudowa wewnętrznych instalacji odbiorczych oraz likwidacja dotychczasowych nieefektywnych źródeł ciepła;
 - instalacja mikrokogeneracji lub mikrotrigeneracji na potrzeby własne;
 - instalacja OZE w modernizowanych energetycznie budynkach, jeśli to wynika z przeprowadzonego audytu energetycznego;
 - opracowanie projektów modernizacji energetycznej stanowiących element projektu inwestycyjnego;
 - instalacja indywidualnych liczników ciepła, chłodu oraz ciepłej wody użytkowej;
 - instalacja zaworów podpionowych i termostatów,
 - tworzenie zielonych dachów i „żyjących, zielonych ścian”,
 - przeprowadzenie audytów energetycznych jako elementu projektu inwestycyjnego;
 - modernizacja instalacji wewnętrznych ogrzewania i ciepłej wody użytkowej.
2. wsparcie projektu dotyczącego tzw. głębokiej kompleksowej modernizacji energetycznej publicznych szkół artystycznych w Polsce (zakres projektów zgodny z pkt. 1 powyżej) .

Dla kogo?

- państwowe jednostki budżetowe (forma prawna – kod 428),
- szkoły wyższe (forma prawna – kod 044),
- administracja rządowa oraz nadzorowane lub podległe jej organy i jednostki organizacyjne (forma prawna – kod 401, kod 402, kod 406, kod 428, kod 132, kod 165),

- podmioty będące dostawcami usług energetycznych w rozumieniu dyrektywy 2012/27/UE, działające na rzecz państwowych jednostek budżetowych, szkół wyższych i organów władzy publicznej, (forma prawna – kod 019, kod 023, kod 115, kod 116, kod 117, kod 118, kod 120, kod 121, kod 124),
- Dyrekcja Generalna Lasów Państwowych (forma prawna – kod 428).

Jak będzie udzielane wsparcie?

- W zakresie poddziałania 1.3.1 **priorytetowo wspierane będą** budynki rządowej administracji publicznej modernizowane zgodnie z dobrymi praktykami opisanymi w Krajowym Planie Działań dotyczącym efektywności energetycznej dla Polski, którego częścią składową jest dokument Wspieranie Inwestycji w Modernizację Budynków, opisany jako „długoterminowa strategia wspierania inwestycji w renowację krajowych zasobów budynków mieszkaniowych i użytkowych, zarówno publicznych, jak i prywatnych” opracowany na podstawie art. 4 dyrektywy 2012/27/UE w sprawie efektywności.
- Kluczowe w ramach oceny projektów będzie kryterium efektywności kosztowej w powiązaniu z osiąganymi efektami ekologicznymi w stosunku do planowanych wielkości dofinansowania. Projekty powinny być uzasadnione ekonomicznie i społecznie oraz, w stosownych przypadkach, przeciwdziałać ubóstwu energetycznemu
- Identyfikacja optymalnego zestawu działań zwiększających efektywność energetyczną w danym budynku dokonywana będzie ex ante na podstawie **audytu energetycznego** (stanowiącego kluczowy element projektu oraz koszt kwalifikowany projektu). W ramach weryfikacji założonych celów i efektów inwestycji należy również po jej zakończeniu przeprowadzić audyt energetyczny (ex post).
- Zakres projektu musi prowadzić do redukcji zużycia energii końcowej **o co najmniej 25%**.
- Preferowane będą projekty, w których w wyniku realizacji inwestycji nastąpi wzrost efektywności energetycznej **powyżej 60%** (w przeliczeniu na energię końcową).
- Wymiana lub modernizacja instalacji do **produkcji chłodu** może stanowić element projektu, jeśli ich zakup i montaż wynika z przeprowadzonego audytu energetycznego obiektu oraz wiązać się będzie z uzyskaniem oszczędności energii.
- W budynkach mogą być stosowane instalacje **OZE** (o ile konieczność ich zastosowania wynika z uprzednio przygotowanego audytu energetycznego), które będą zapewniały przynajmniej częściowe pokrycie zapotrzebowania na energię w tych budynkach, pełniąc jednocześnie rolę demonstracyjną i edukacyjną. W ramach realizowanych projektów instalacja OZE budowana na/przy budynkach musi być w pełni dedykowana potrzebom energetycznym obiektu, a

jedynie niewykorzystana część energii elektrycznej może być oddawana do sieci dystrybucyjnej. Wymiana źródła ciepła będzie niekwalifikowalna, jeżeli budynek jest podłączony do sieci ciepłowniczej/chłodniczej lub możliwe i racjonalne pod względem ekonomicznym (także pod względem efektywności energetycznej) jest jego podłączenie do ww. sieci.

- Wymagany elementem projektu są **liczniki** niezbędne do prawidłowego prezentowania danych o zużyciu oraz produkcji ciepła i energii elektrycznej, w tym ze źródeł odnawialnych. Montaż liczników nie jest obligatoryjny w przypadku, gdy nie jest to technicznie i ekonomicznie uzasadnione lub gdy budynek będący przedmiotem modernizacji energetycznej został uprzednio wyposażony w ww. urządzenia.
- Wsparciem zostaną objęte działania związane z przygotowaniem audytów energetycznych budynków , a także prace projektowe, stanowiące integralną część projektu inwestycyjnego dotyczącego modernizacji energetycznej budynków. Wyniki audytu energetycznego powinny zostać uwzględnione w pełnym zakresie w ramach realizacji projektu inwestycyjnego.
- Wsparcie może zostać udzielone na inwestycje w kotły spalające **biomasę lub ewentualnie paliwa gazowe**, ale jedynie w szczególnie uzasadnionych przypadkach, gdy osiągnięte zostanie znaczne zwiększenie efektywności energetycznej oraz gdy istnieją szczególnie pilne potrzeby. Wsparcie kotłów zużywających **węgiel stanowi wydatek niekwalifikowany**.
- Do wsparcia nie kwalifikują się projekty realizowane w budynkach użyteczności publicznej, w których **ponad 15% powierzchni całkowitej budynku służy prowadzeniu działalności gospodarczej lub mieszkaniowej**.
- Wydatki dotyczące powierzchni przeznaczonej na prowadzenie działalności gospodarczej lub cele mieszkaniowe pomniejszają wysokość wydatków kwalifikowanych.
- Poziom dofinansowania : 85% kosztów kwalifikowalnych

Nabór wniosków

od 22.01.2016 do 29.04.2016

Odpowiedzialna Instytucja

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego Działanie 4.1 Odnawialne źródła energii

Informacje na temat działania znajdują się na stronach: 9 – 12.

Europejska Współpraca Terytorialna Program Europa Środkowa

Na co?

Przykładowe typy projektów:

- opracowywanie i wdrażanie rozwiązań mających na celu stosowanie nowych technologii oszczędności energii, co w konsekwencji przyczyni się do zwiększenia efektywności energetycznej infrastruktury publicznej, w tym również budynków
- wzmocnienie potencjału sektora publicznego do opracowywania i wdrażania innowacyjnych usług energetycznych, tworzenia zachęt i opracowania odpowiednich planów finansowych (np. umowy o poprawę efektywności energetycznej, modele PPP etc.)

Projekty te mogą być realizowane np. poprzez działania pilotażowe. Działania pilotażowe mogą obejmować inwestycje pilotażowe, które są inwestycjami na małą skalę, przyczyniającymi się do udanej realizacji działania pilotażowego, a tym samym wykazujące wykonalność i efektywność systemu (np. usług, narzędzi, metod lub podejścia) lub inwestycji. Inwestycje pilotażowe muszą mieć charakter demonstracyjny/modelowy lub pilotażowy i pokazywać wyraźny skutek transnarodowy, do którego dąży i który ocenia partnerstwo. Taka udana demonstracja ma utorować drogę późniejszym inwestycjom na dużą skalę w regionach uczestniczącym w projekcie oraz na innych obszarach.

Inwestycja pilotażowa może obejmować **przeprowadzoną na małą skalę renowację budynków publicznych**, aby wykazać techniczną wykonalność i opłacalność nowych energooszczędnych technologii i rodzajów podejścia.

Działania pilotażowe mogą być uzupełnione o działania kapitalizacyjne, Projekty powinny obejmować działania służące kapitalizacji osiągniętych rezultatów, aby wykorzystać te rezultaty w szerszych obszarach polityki, strategiach i planach działania, a tym samym przyczynić się również do **przygotowania inwestycji na większą skalę** lub wykorzystanie dźwigni finansowej funduszy.

Dla kogo?

- Instytucje publiczne;
- instytucje prywatne, w tym przedsiębiorstwa, pod warunkiem, że mają osobowość prawną i zdolność finansową;
- organizacje międzynarodowe

Na jakich zasadach będzie udzielane wsparcie?

- Projekt ma być realizowany w partnerskie z co najmniej trzema podmiotami z 3 państw
- Program obejmuje następujące obszary: Austria, Chorwacja, Czechy, Polska, Słowacja, Słowenia, Węgry, wybrane regiony Niemiec, wybrane regiony Włoch- 20% środków może być wykorzystana poza obszarem lub przez partnerów spoza obszaru
- Projekty będą finansowane w formie refundacji
- Poziom dofinansowania to 85% wydatków (dla partnerów z Polski)
- Preferowany koszt projektu: od 1 do 5 mln euro

Nabór wniosków

Kwiecień 2016

Odpowiedzialna Instytucja

Wspólny Sekretariat Techniczny

CENTRAL EUROPE Programme

Joint Technical Secretariat

Kirchberggasse 33-35/11

A-1070 Vienna

Austria

Phone: +43 (0)1 89 08 088 - 2403

e-mail: info@central2013.eu

Krajowy Punkt Kontaktowy

Ministerstwo Rozwoju

DWT, wydział w Katowicach

Agnieszka Burda

tel. 32 253 90 08 (wew. 21)

Agnieszka.Burda@mr.gov.pl

www.europasrodkowa.gov.pl

Środki krajowe

➤ LEMUR - Energooszczędne Budynki Użyteczności Publicznej

Więcej informacji: prezentacja dołączona do materiałów

Odpowiedzialna Instytucja:

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Ochrona zabytków

Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego Działanie 5.3 Dziedzictwo kulturowe

Na co?

W ramach działania zaplanowano dwa typy projektów:

1. Wzrost regionalnego potencjału turystycznego poprzez ochronę obiektów zabytkowych:

- rewitalizacja, konserwacja, renowacja, rewaloryzacja, modernizacja, adaptacja historycznych obiektów i zespołów zabytkowych wraz z ich otoczeniem, umożliwiającą zachowanie dotychczasowych funkcji obiektów zabytkowych, a także służącą nadaniu im nowych funkcji użytkowych (z przeznaczeniem w szczególności na cele kulturalne i edukacyjne), w tym również w połączeniu z działalnością komercyjną,
- ochrona i zachowanie zabytkowych ogrodów i parków;
- zabezpieczenie zabytków przed zniszczeniem lub kradzieżą,
- usuwanie barier architektonicznych dla osób niepełnosprawnych.

2. Poprawa dostępności do zasobów kultury poprzez ich rozwój i efektywne wykorzystanie:

- inwestycje w infrastrukturę trwałą, wyposażenie służące działalności kulturalnej, zachowaniu dziedzictwa i zwiększeniu dostępności do jego zasobów;

- inwestycje infrastrukturalne, prace modernizacyjne i renowacyjne w przypadku gdy prace te stanowią dostosowanie istniejącego obiektu do nowych funkcji kulturowych, w tym edukacyjnych;
- efektywne wykonywanie zadań statutowych, polegające na zapewnieniu wysokiej jakości trwałego wyposażenia oraz odpowiedniego zabezpieczenia zbiorów będących w posiadaniu instytucji; digitalizacja zasobów dziedzictwa kulturowego pod warunkiem powszechnego udostępnienia (jako element projektu),
- usuwanie barier architektonicznych dla osób niepełnosprawnych.

Dla kogo?

- JST, ich związki i stowarzyszenia;
- jednostki organizacyjne JST posiadające osobowość prawną;
- jednostki sektora finansów publicznych posiadające osobowość prawną;
- spółki prawa handlowego, w których udział większościowy – ponad 50% akcji, udziałów itp. – posiadają jednostki sektora finansów publicznych;
- instytucje kultury;
- organizacje pozarządowe;
- kościoły i związki wyznaniowe;
- parki narodowe i krajobrazowe
- podmioty działające w oparciu o przepisy ustawy o partnerstwie publiczno – prywatnym.

Jak będzie udzielane wsparcie?

Podczas oceny projektów obok elementów takich jak analiza ekonomiczna, analiza finansowa czy analiza ryzyka, pod uwagę będą brane m.in. następujące aspekty:

- analiza popytu - wykazanie zapotrzebowania na dany projekt, w tym szacowanej liczby odwiedzających;
- realizacja priorytetów rozwoju kultury;
- poprawa dostępności do kultury - tj. w wymiarze fizycznym udostępnienie nowych powierzchni do prowadzenia działalności kulturalnej, jak również budowanie świadomości i edukacja kulturalna;
- zachowanie dziedzictwa kulturowego (materialnego i niematerialnego) dla przyszłych pokoleń;
- umożliwienie nowych form uczestnictwa w kulturze - tworzenie warunków do rozwoju oferty kulturalnej odpowiadającej na nowe potrzeby w obszarze działalności kulturalnej wynikające z rozwoju technicznego oraz przemian społecznych we współczesnej gospodarce;
- podniesienie atrakcyjności turystycznej kraju lub regionu.
- zapewnienie trwałości efektów, w tym generowane efekty mnożnikowe - promowane będą rozwiązania wpływające na poprawę efektywności funkcjonowania obiektów/instytucji w długim okresie, w tym rozwiązania pozwalające na:

- obniżenie kosztów utrzymania na rzecz wydatków inwestycyjnych oraz na działalność kulturalną;
- zastosowanie innowacyjnych rozwiązań energooszczędnych - zmniejszenie zapotrzebowania i zużycia energii, a przez to zmniejszenie ogólnych kosztów eksploatacji budynków;
- dywersyfikację źródeł finansowania działalności - pozyskiwanie zewnętrznych źródeł finansowania;
- dodatnie efekty ekonomiczne - oddziaływanie na bezpośrednie otoczenie inwestycji;
- tworzenie nowych miejsc pracy.

Projekty powinny również wpisywać się w strategię rozwoju przyczyniając się tym samym do wzrostu gospodarczego regionu.

Preferowane będą:

- projekty przyczyniające się do powstawania miejsc pracy;
 - projekty przyczyniające się do rozwoju lokalnej przedsiębiorczości;
 - projekty przyczyniające się do zwiększenia ruchu turystycznego;
 - projekty przynoszące efekty w dłuższej perspektywie czasowej;
 - projekty przyczyniające się do poprawy jakości edukacji kulturalnej;
 - projekty realizowane w partnerstwie będące efektem trwałej współpracy oraz akceptacji społecznej za pośrednictwem NGO, LGD;
 - projekty wynikające ze Strategii OMW.
-
- W ramach działania nie będą finansowane projekty dotyczące organizacji imprez o charakterze kulturalnym, tj. wystaw czy festiwali, które nie przynoszą efektów w dłuższej perspektywie czasowej.
 - Wsparcie nie będzie kierowane na budowę od podstaw nowej infrastruktury kulturalnej
 - Możliwe będą inwestycje infrastrukturalne mające na celu niezbędne dostosowanie istniejącego obiektu do nowych funkcji kulturalnych, w tym edukacyjnych.
 - Możliwy jest udział przedsiębiorców w realizacji projektów, jednak jedynie w roli partnerów.
 - Inwestycje realizowane w ramach priorytetu powinny stanowić wkład w rozwój potencjału endogenicznego poprzez inwestycje trwałe w wyposażenie i małą infrastrukturę kulturalną oraz na rzecz zrównoważonej turystyki.

Dodatkowe wymagania w zakresie wartości projektów:

I. W odniesieniu do jednostek samorządu terytorialnego, samorządowych instytucji kultury, organizacji pozarządowych, kościołów i związków wyznaniowych, podmiotów zarządzających

obiektami indywidualnie wpisanymi na Listę UNESCO, realizujących projekty w poniżej wskazanym zakresie:

1. projekty dotyczące obiektów wpisanych na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO lub uznanych przez Prezydenta RP za Pomniki Historii lub zlokalizowanych na obszarach objętych wpisem na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO lub położonych na obszarach uznanych za Pomniki Prezydenta RP,
2. projekty mieszczące się w zakresie obszarów tematycznych:
 - projekty dotyczące konserwacji, restauracji, rewaloryzacji zabytków drewnianych (zarówno nieruchomych, jak i ruchomych);
 - projekty dotyczące rozwoju czytelnictwa w miastach wojewódzkich;
 - projekty dotyczące rozwoju sztuki współczesnej w miastach wojewódzkich;
 - projekty dotyczące konserwacji, restauracji, rewaloryzacji, adaptacji na cele kulturalne oraz zabezpieczenia przed kradzieżą i zniszczeniem ruchomych i nieruchomych zabytków techniki;
3. projekty wynikające z Kontraktów Terytorialnych,

Dla powyższych projektów określone w pkt 1-3 maksymalna wartość projektu powinna wynosić do 2 mln euro kosztów całkowitych.

II. Wyżej wymienieni beneficjenci (jednostki samorządu terytorialnego, samorządowych instytucji kultury, organizacji pozarządowych, kościołów i związków wyznaniowych, podmiotów zarządzających obiektami indywidualnie wpisanymi na Listę UNESCO) będą mogli ubiegać się o wsparcie dla projektów których maksymalna wartość **nie przekroczy 5 mln EUR (10 mln EUR dla obiektów UNESCO)** kosztów całkowitych dla projektów **o innym zakresie niż stanowi pkt 1-3, tj. w zakresie interwencji zgodnym z opisem Działania 5.3.**

III. Wsparcie dla projektów o dowolnym zakresie tematycznym (zgodnym opisem Działania 5.3 w tym również powielających zakres wymieniony w pkt 1-3) których maksymalna wartość nie przekroczy 5 mln EUR (10 mln EUR dla obiektów UNESCO) kosztów całkowitych, będzie możliwe do realizacji przez beneficjentów z wyłączeniem: jednostek samorządu terytorialnego, samorządowych instytucji kultury, organizacji pozarządowych, kościołów i związków wyznaniowych, podmiotów zarządzających obiektami indywidualnie wpisanymi na Listę UNESCO, instytucje kultury (państwowe oraz współprowadzone przez Ministra właściwego ds. kultury i ochrony dziedzictwa narodowego), Naczelną Dyрекcję Archiwów Państwowych oraz archiwa państwowe, szkoły i uczelnie artystyczne prowadzone i nadzorowane przez MKiDN.

Maksymalny poziom dofinansowania:

- Projekty nie objęte pomocą publiczną – EFRR stanowi maksymalnie 80% kosztów kwalifikowalnych inwestycji.
- Projekty objęte pomocą publiczną – zgodnie z właściwym schematem udzielania pomocy publicznej.

- Przewiduje się współfinansowanie z budżetu państwa w przypadku finansowania działań rewitalizacyjnych.

Nabór wniosków:

marzec 2016 r. - Poprawa dostępności do zasobów kultury poprzez ich rozwój i efektywne wykorzystanie

* Nabór preferujący lub ograniczony do projektów rewitalizacyjnych. Warunkiem uruchomienia konkursu jest powstanie programów rewitalizacji.

IV kwartał 2016r. - Wzrost regionalnego potencjału turystycznego poprzez ochronę obiektów zabytkowych

*Konkursu z preferencją dla projektów wskazanych w planach inwestycyjnym dla subregionów objętych OSI problemowymi.

Odpowiedzialna instytucja:

Mazowiecka Jednostka Wdrażania Programów Unijnych

www.funduszedlamazowska.eu

Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko Działanie 8.1 Ochrona dziedzictwa kulturowego i rozwój zasobów kultury

Na co?

Realizowane będą projekty dotyczące: obiektów wpisanych na **Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO** lub uznanych przez **Prezydenta RP za Pomniki Historii** oraz obiektów zlokalizowanych na obszarach objętych wpisem na **Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO** lub położonych na **obszarach uznanych za Pomniki Prezydenta RP**. Ponadto za kluczowe uznano inwestycje **dotyczące zabytków drewnianych** (zarówno nieruchomych, jak i ruchomych); **rozwój czytelnictwa i sztuki współczesnej w miastach wojewódzkich**; a także inwestycje dotyczące **zabytków techniki** oraz projekty wynikające z **Kontraktów Terytorialnych**, które będą mogły otrzymać wsparcie z zachowaniem zasad interwencji określonych w Programie Operacyjnym Infrastruktura i Środowisko 2014-2020.

1. Prace konserwatorskie, restauratorskie oraz roboty budowlane przy obiektach i na obszarach zabytkowych i zespołach tych obiektów oraz w ich otoczeniu
2. Rozbudowa, przebudowa i remont niezabytkowej infrastruktury na cele działalności kulturalnej, edukacji artystycznej, archiwów;

3. Zakup trwałego wyposażenia do prowadzenia działalności kulturalnej, w tym edukacji artystycznej oraz realizacji prac konserwatorskich;
4. Modernizacja wystaw stałych;
5. Ochrona i zachowanie zabytkowych ogrodów i parków;
6. Konserwacja zabytków ruchomych oraz zabytkowych muzealiów, starodruków, księgozbiorów, materiałów bibliotecznych, archiwalnych i zbiorów audiowizualnych (w tym filmowych) oraz ich ochrona i udostępnienie poprzez proces digitalizacji ;
7. Zabezpieczenie obiektów przed kradzieżą i zniszczeniem ;
8. Rozbudowa, przebudowa i remont pomieszczeń lub obiektów z przeznaczeniem na magazyny studyjne

W ramach jednego projektu beneficjent może łączyć różne typy ww. działań

Dla kogo?

1. Instytucje kultury (państwowe oraz współprowadzone przez ministra właściwego ds. kultury i ochrony dziedzictwa narodowego) (forma prawna – kod 428, kod 429, kod 430, kod 431);
2. Naczelna Dyrekcja Archiwów Państwowych oraz archiwa państwowe (forma prawna – kod 428);
3. Szkoły i uczelnie artystyczne prowadzone i nadzorowane przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego (forma prawna – kod 044, kod 387, kod 397);
4. szkoły artystyczne prowadzone przez jednostki samorządu terytorialnego oraz jednostki samorządu terytorialnego na rzecz szkół artystycznych (forma prawna – kod 387; kod 397);
5. Jednostki samorządu terytorialnego oraz samorządowe instytucje kultury (forma prawna – kod 403, kod 429, kod 430, kod 431);
6. Organizacje pozarządowe (forma prawna – kod 148, kod 155, kod 060);
7. Kościoły i związki wyznaniowe (tylko w zakresie projektów dotyczących konserwacji i renowacji zabytków ruchomych i nieruchomych) (forma prawna – kod 050, kod 051);
8. Podmioty zarządzające obiektami indywidualnie wpisanymi na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO inne niż wymienione w punktach 1-7 (forma prawna – kod 116, kod 117, kod 439).

W przypadku beneficjentów wymienionych w punkcie 5 - 8 możliwa jest realizacja wyłącznie:

- a) projektów dotyczących obiektów wpisanych na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO lub uznanych przez Prezydenta RP za Pomniki Historii lub zlokalizowanych na obszarach objętych wpisem na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO lub położonych na obszarach uznanych za Pomniki Prezydenta RP.
- b) projektów mieszczących się w zakresie niżej wymienionych obszarów tematycznych:
 - projektów dotyczących konserwacji, restauracji, rewaloryzacji zabytków drewnianych (zarówno nieruchomych, jak i ruchomych);
 - projektów dotyczących rozwoju czytelnictwa w miastach wojewódzkich

- projektów dotyczących rozwoju sztuki współczesnej w miastach wojewódzkich ;
- projektów dotyczących konserwacji, restauracji, rewaloryzacji, adaptacji na cele kulturalne oraz zabezpieczenia przed kradzieżą i zniszczeniem ruchomych i nieruchomych zabytków techniki;
- c) projektów wynikających z Kontraktów Terytorialnych .

Wsparcie będą mogły uzyskać również **partnerstwa** projektowe zawierane przez podmioty z katalogu beneficjentów z uwzględnieniem ww. wyłączeń.

*Instytucje kultury (państwowe oraz współprowadzone przez ministra właściwego ds. kultury i ochrony dziedzictwa narodowego), Naczelna Dyrekcja Archiwów Państwowych oraz archiwa państwowe, szkoły i uczelnie artystyczne prowadzone i nadzorowane przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, szkoły artystyczne prowadzone przez jednostki samorządu terytorialnego oraz jednostki samorządu terytorialnego na rzecz szkół artystycznych **są wyłączone** ze wsparcia ochrony dziedzictwa kulturowego i rozwoju zasobów kultury w ramach **Regionalnych Programów Operacyjnych 2014-2020, chyba, że wsparcie to wynika wprost z zapisów poszczególnych Kontraktów Terytorialnych.**

Jak będzie udzielane wsparcie?

- W przypadku projektów realizowanych w ramach VIII osi priorytetowej warunki udzielania wsparcia uzależnione będą od **miejsca realizacji inwestycji**, a nie od miejsca lokalizacji siedziby beneficjanta projektu.
- **Możliwe jest złożenie odrębnych wniosków** na poszczególne typy projektów z wyłączeniem digitalizacji oraz zabezpieczenia obiektów przed kradzieżą i zniszczeniem, które mogą być realizowane jedynie jako element projektu.
- **Wyklucza się wsparcie inwestycji** dotyczących:
 1. budowy od podstaw nowej infrastruktury kulturalnej;
 2. obiektów przeznaczonych na cele: mieszkaniowe, sportowe, administracji publicznej, związane z ochroną zdrowia, infrastrukturą opiekuńczo-wychowawczą oraz targową;
 3. zakupu wydawnictw do bibliotek oraz zakupu muzealiów;
 4. kompleksowej rewitalizacji przestrzeni miejskich
- Przy wyborze projektów do dofinansowania w ramach VIII osi priorytetowej, obok elementów takich jak analiza ekonomiczna, analiza finansowa czy analiza ryzyka, **ocenie podlegać będzie m.in.:**
 - **Analiza popytu** - wykazanie zapotrzebowania na dany projekt, w tym szacowanej liczby odwiedzających;
 - **Realizacja priorytetów rozwoju kultury:**

- o poprawa dostępności do kultury - tj. w wymiarze fizycznym udostępnienie nowych powierzchni do prowadzenia działalności kulturalnej, jak również budowanie świadomości i rozwój edukacji kulturalnej i artystycznej;
- o zachowanie dziedzictwa kulturowego (materialnego i niematerialnego) dla przyszłych pokoleń;
- o umożliwienie nowych form uczestnictwa w kulturze - tworzenie warunków do rozwoju oferty kulturalnej odpowiadającej na nowe potrzeby w obszarze działalności kulturalnej wynikające z rozwoju technicznego oraz przemian społecznych we współczesnej gospodarce; o podniesienie atrakcyjności turystycznej kraju lub regionu.

- **Zapewnienie trwałości efektów**, w tym generowane efekty mnożnikowe - promowane będą rozwiązania wpływające na poprawę efektywności funkcjonowania obiektów/instytucji w długim okresie, w tym rozwiązania pozwalające na:

- o obniżenie kosztów utrzymania na rzecz wydatków inwestycyjnych oraz na działalność kulturalną;
- o zastosowanie innowacyjnych rozwiązań energooszczędnych – zmniejszenie zapotrzebowania i zużycia energii, a przez to zmniejszenie ogólnych kosztów eksploatacji budynków;
- o dywersyfikację źródeł finansowania działalności – pozyskiwanie zewnętrznych źródeł finansowania;
- o dodatnie efekty ekonomiczne – oddziaływanie na bezpośrednie otoczenie inwestycji; o tworzenie nowych miejsc pracy.

- Ponadto ważnym kryterium selekcji będzie sposób **wykorzystania finansowanej infrastruktury**, uwzględniający zwłaszcza kwestie dostosowania jej do nowoczesnych wymogów prowadzenia działalności kulturalnej i edukacyjnej oraz jakość dostarczanej oferty programowej. Taka ścieżka wyboru umożliwi realizację potrzeb inwestycyjnych w sektorze kultury oraz przyczyni się do osiągnięcia celów osi priorytetowej.
- Minimalna i maksymalna wartość projektu

Minimalna wartość projektu: 2 mln euro kosztów całkowitych z wyłączeniem:

- projektów realizowanych przez instytucje kultury (państwowe oraz współprowadzone przez ministra właściwego ds. kultury i ochrony dziedzictwa narodowego), Naczelną Dyрекcję Archiwów Państwowych oraz archiwa państwowe, szkoły i uczelnie artystyczne prowadzone i nadzorowane przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, szkoły artystyczne prowadzone przez jednostki samorządu terytorialnego oraz jednostki samorządu terytorialnego na rzecz szkół artystycznych,
- projektów dotyczących zakupu trwałego wyposażenia do prowadzenia działalności kulturalnej, w tym edukacji artystycznej oraz realizacji prac konserwatorskich (jako odrębny typ projektu),

dla których minimalna wartość projektu wynosi 0,5 mln euro kosztów całkowitych.

Maksymalna wartość projektu: 5 mln euro kosztów całkowitych lub 10 mln kosztów całkowitych w przypadku gdy projekt dotyczy obiektu znajdującego się na Liście Światowego Dziedzictwa UNESCO lub obiektu położonego na obszarze wpisanym na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO (Zgodnie z interpretacją Komisji Europejskiej)

Nabór wniosków:

od 01.02.2016 do 31.03.2016 – dla wszystkich województw poza mazowieckim

II kwartał 2016 – konkurs dla Mazowsza

W ramach konkursu dopuszcza się następujące **Główne Typy Projektów**, które zostały wyodrębnione ze względu na główny zakres projektu:

Infrastruktura zabytkowa: dotyczy działań przy zabytkach: zabytkach ruchomych i nieruchomych (dominujący – powyżej 60% udział kosztów w kosztach całkowitych projektu). Działania przy niezabytkowej infrastrukturze kultury oraz zakup sprzętu i wyposażenia mogą stanowić wyłącznie element projektu.

Infrastruktura niezabytkowa: dotyczy działań przy niezabytkowej infrastrukturze kultury (dominujący – powyżej 60% udział kosztów w kosztach całkowitych projektu). Działania przy zabytkowej infrastrukturze i zakup sprzętu i wyposażenia mogą stanowić wyłącznie element projektu.

Sprzęt i wyposażenie: dotyczy działań polegających na zakupie trwałego wyposażenia do prowadzenia działalności kulturalnej, w tym edukacji artystycznej oraz realizacji prac konserwatorskich (dominujący – co najmniej 90% udział kosztów w kosztach całkowitych projektu). Działania przy zabytkowej i nie zabytkowej infrastrukturze mogą stanowić wyłącznie element projektu (tzn. łączny ich koszt całkowity nie powinien przekroczyć 10% kosztów całkowitych projektu).

Odpowiedzialna Instytucja:

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich
Poddziałanie 7.6 Wsparcie badań i inwestycji związanych z utrzymaniem, odbudową i poprawą stanu dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wsi, krajobrazu wiejskiego i miejsc o wysokiej wartości przyrodniczej, w tym dotyczące powiązanych aspektów społeczno-gospodarczych oraz środków w zakresie świadomości środowiskowej

Na co?

Wsparcie w ramach tego typu operacji obejmuje:

- odnawianie lub poprawę stanu zabytkowych obiektów budowlanych, służących zachowaniu dziedzictwa kulturowego,
- zakup obiektów charakterystycznych dla tradycji budownictwa w danym regionie z przeznaczeniem na cele publiczne.

Dla kogo?

- gmina
- instytucja kultury, dla której organizatorem jest JST.

Jak będzie udzielane wsparcie?

- Pomoc ma formę **refundacji** części kosztów kwalifikowalnych operacji.
- **Koszty kwalifikowalne** obejmują:
 - koszty zakupu, przebudowy lub modernizacji obiektów budowlanych;
 - koszty prac konserwatorskich lub restauratorskich;
 - koszty zakupu sprzętu, materiałów i usług, służących realizacji operacji;
 - koszty ogólne, bezpośrednio związane z przygotowaniem i realizacją operacji.
- Pomoc może być przyznana jeżeli operacja:
 - realizowana jest w miejscowości, należącej do: o **gminy wiejskiej** lub o **gminy miejsko-wiejskiej**, z wyłączeniem miast liczących powyżej 5 tys. mieszkańców, lub o **gminy miejskiej** z wyłączeniem miejscowości liczących powyżej 5 tys. mieszkańców;
 - będzie **ogólnodostępna**, w tym dostępna dla osób niepełnosprawnych;
 - jest **spójna z dokumentem planistycznym** gminy, lub lokalną strategią rozwoju gminy, lub planem rozwoju miejscowości;

- spełnia wymagania wynikające z obowiązujących przepisów prawa, które mają zastosowanie do tej operacji;
 - realizowana będzie na nieruchomości należącej do wnioskodawcy, lub wnioskodawca posiada **prawo do dysponowania nieruchomością** na cele określone w operacji przez okres związania celem;
 - składana jest przez **instytucję kultury**, dla której organizatorem jest JST i została zaakceptowana przez tę jednostkę;
 - dotyczy obiektu wpisanego **do rejestru lub ewidencji zabytków**
- przyznaniu pomocy decyduje liczba uzyskanych punktów na podstawie kryteriów dotyczących:
 - nadania nowej funkcji odnowionemu obiektowi,
 - oceny wartości zabytku
 - lokalizacji inwestycji (preferencje dla operacji zlokalizowanych na obszarze o potencjale turystycznym),
 - specyfiki regionu.
 - W przypadku operacji, o tej samej liczbie punktów o kolejności przyznania pomocy decyduje niższa wartość podstawowego dochodu podatkowego gminy przypadająca na jednego jej mieszkańca.
 - **Wysokość pomocy** ze środków EFRROW **nie może przekroczyć 500 000 zł** na miejscowość w okresie realizacji Programu, łącznie na inwestycje realizowane w ramach poddziałania
 - Poziom pomocy finansowej z EFRROW wynosi **63,63%** kosztów kwalifikowalnych projektu. Wymagany krajowy wkład środków publicznych, w wysokości 36,37% kosztów kwalifikowalnych projektu, pochodzi ze środków własnych beneficjenta.
 - W ramach operacji wartość całkowitego kwalifikowalnego kosztu nie może **przekroczyć 1 000 000 EUR**

Nabór wniosków:

Kwiecień 2016r.

Termin uzależniony od decyzji Samorządu Województwa o ogłoszeniu naboru

Odpowiedzialna Instytucja:

Urzędy Marszałkowskie

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich
Działanie 7.4 - Wsparcie inwestycji w tworzenie, ulepszanie i rozwijanie
podstawowych usług lokalnych dla ludności wiejskiej, w tym rekreacji i kultury, i
powiązanej infrastruktury

Na co?

Wsparcie w ramach tego typu operacji obejmuje:

- Budowę, modernizację lub wyposażanie budynków pełniących funkcje kulturalne, w tym świetlic i domów kultury.
- Ukształtowanie przestrzeni publicznej zgodnie z wymaganiami ładu przestrzennego.

Dla kogo?

- gmina, instytucja kultury, dla której organizatorem jest JST – w przypadku budowy, przebudowy, modernizacji lub wyposażenia obiektów pełniących funkcje kulturalne,
- gmina – w przypadku kształtowania przestrzeni publicznej.

Jak będzie udzielane wsparcie?

- Pomoc ma formę refundacji części kosztów kwalifikowalnych operacji.
- Koszty kwalifikowalne obejmują:
 - koszty budowy przebudowy lub modernizacji obiektów budowlanych;
 - koszty związane z kształtowaniem przestrzeni;
 - koszty zakupu sprzętu, materiałów i usług, służących realizacji operacji;
 - koszty ogólne, bezpośrednio związane z przygotowaniem i realizacją operacji
- Pomoc może być przyznana jeśli operacja:
 - realizowana jest w miejscowości, należącej do: o **gminy wiejskiej** lub o **gminy miejsko-wiejskiej**, z wyłączeniem miast liczących powyżej 5 tys. mieszkańców, lub o **gminy miejskiej** z wyłączeniem miejscowości liczących powyżej 5 tys. mieszkańców;
 - będzie **ogólnodostępna**, w tym dostępna dla osób niepełnosprawnych;
 - jest **spójna z dokumentem planistycznym** gminy, lub lokalną strategią rozwoju gminy, lub planem rozwoju miejscowości;

- spełnia wymagania wynikające z obowiązujących przepisów prawa, które mają zastosowanie do tej operacji;
 - realizowana będzie na nieruchomości należącej do wnioskodawcy, lub wnioskodawca posiada **prawo do dysponowania nieruchomością** na cele określone w operacji przez okres związania celem;
 - składana jest przez **instytucję kultury**, dla której organizatorem jest JST i została zaakceptowana przez tę jednostkę;
- O przyznaniu pomocy, w odniesieniu do typu operacji związanego z obiektami pełniącymi funkcje kulturalne, decyduje liczba uzyskanych punktów na podstawie kryteriów dotyczących:
- dochodu podatkowego gminy, w której jest planowana realizacja operacji (preferencje dla gmin o niższym dochodzie podatkowym),
 - bezrobocia w powiecie, na obszarze którego jest położona gmina, w której jest planowana realizacja operacji (preferencje dla gmin o wysokim poziomie bezrobocia),
 - specyfiki regionu.
- W przypadku gdy operacje dotyczące obiektów pełniących funkcje kulturalne uzyskają taką samą liczbę punktów wybrana będzie operacja, której realizacja umożliwi przeprowadzenie większej liczby inicjatyw społecznych.
- O przyznaniu pomocy, w odniesieniu do typu operacji związanego z kształtowaniem przestrzeni publicznej, decyduje liczba uzyskanych punktów na podstawie kryteriów dotyczących:
- wartości zabytkowej układu urbanistycznego,
 - komplementarności z innymi inwestycjami na obszarze objętym operacją,
 - lokalizacji inwestycji (preferencje dla operacji zlokalizowanych na obszarze o potencjale turystycznym),
 - specyfiki regionu.
- W przypadku operacji dotyczących kształtowania przestrzeni publicznej, które uzyskają taką samą liczbę punktów o kolejności przyznania pomocy decyduje niższa wartość podstawowego dochodu podatkowego gminy przypadająca na jednego jej mieszkańca.
- **Wysokość pomocy** ze środków EFRROW **nie może przekroczyć 500 000 zł** na miejscowość w okresie realizacji Programu, łącznie na inwestycje realizowane w ramach poddziałania
- Poziom pomocy finansowej z EFRROW wynosi **63,63%** kosztów kwalifikowalnych projektu. Wymagany krajowy wkład środków publicznych, w wysokości 36,37% kosztów kwalifikowalnych projektu, pochodzi ze środków własnych beneficjenta.
- W ramach operacji wartość całkowitego kwalifikowalnego kosztu nie może **przekroczyć 1 000 000 EUR**

Nabór wniosków:

Kwiecień 2016r.

Termin uzależniony od decyzji Samorządu Województwa o ogłoszeniu naboru

Odpowiedzialna Instytucja:

Urzędy Marszałkowskie

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich Działanie LEADER

Na co?

W ramach LEADER wspierane będą m.in. operacje w zakresie

- zachowania dziedzictwa lokalnego
- budowy lub przebudowy ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury turystycznej lub rekreacyjnej, lub kulturalnej.

Dla kogo?

- Osoby fizyczne.
- Osoby prawne, w tym m.in. kółka rolnicze, JST z wyłączeniem województw, ich związki bądź ich jednostki organizacyjne, organizacje pozarządowe, spółdzielnie, kościoły, związki wyznaniowe.
- Jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej, którym ustawy przyznają zdolność prawną.

W przypadku projektów grantowych, grantobiorcami mogą być również sformalizowane grupy nieposiadające osobowości prawnej (np. koła gospodyń wiejskich).

Grantobiorcami nie mogą być podmioty prowadzące działalność gospodarczą lub deklarujące jej podjęcie.

Beneficjentem może być LGD jedynie w przypadku:

„operacji własnych LGD” (bez uszczerbku dla art. 34 ust. 3 lit b rozporządzenia ogólnego wskazującego na konieczność stosowania niedyskryminującej i przejrzystej procedury wyboru, pozwalającej unikać konfliktów interesów);

„projektów grantowych” tj. operacji, gdzie beneficjentem ubiegającym się o wsparcie przed podmiotem wdrażającym jest LGD, i to LGD jest wskazywana w systemie jako beneficjent; operacja taka składa się z szeregu grantów, których realizatorami są różnorodne podmioty działające na obszarze objętym LSR; wszystkie granty wchodzące w skład projektu grantowego, są projektami komplementarnymi i łącznie przyczyniają się do realizacji, założonych dla danego projektu grantowego, celów i wskaźników.

Jak będzie udzielane wsparcie?

- Pomoc jest przyznawana, jeżeli operacja służy zaspokajaniu potrzeb społeczności lokalnej.
- Koszty kwalifikowalne obejmują m.in. roboty budowlane
- Pomoc może być przyznana jeżeli:
 - wnioskodawca wykaże doświadczenie lub uzasadni potencjał, lub kwalifikacje, lub prowadzi działalność odpowiednią do realizacji operacji;
 - operacja realizowana będzie na nieruchomości będącej własnością wnioskodawcy lub wnioskodawca posiada udokumentowane prawo do dysponowania nieruchomością na cele określone w operacji przez okres związania celem;
- Wybór operacji do finansowania będzie miał **charakter konkursu**. **Kryteria wyboru operacji** oraz zasady dokonywania ich zmian określone zostaną przez LGD w Lokalnej Strategii Rozwoju. Będą one podlegały ocenie przez komisję wybierającą w ramach konkursu na wybór LSR. Zmiana kryteriów wyboru będzie wymagała zgody samorządu województwa, z którym LGD podpisała umowę na realizację LSR
- W przypadku operacji w zakresie infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej, kulturalnej lub drogowej gwarantującej spójność terytorialną w zakresie włączenia społecznego, LGD przewidzi w kryteriach wyboru preferencje dla operacji realizowanych w miejscowościach zamieszkałych przez mniej niż 5 tys. mieszkańców.
- Pomoc jest przyznawana do wysokości limitu, który w okresie realizacji Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 wynosi 300 tys. złotych na jednego beneficjenta. Zasada nie dotyczy jednostek sektora finansów publicznych.
- Wniosek o przyznanie pomocy na operację realizowaną przez podmiot inny niż LGD składa się bezpośrednio do LGD

Nabór wniosków:

Czerwiec 2016r.

Termin uzależniony od decyzji LGD o ogłoszeniu naboru.

Odpowiedzialna Instytucja:

Lokalne Grupy Działania oraz Urzędy Marszałkowskie

Środki krajowe

➤ Program Ministra Kultury: Dziedzictwo kulturowe - Ochrona zabytków

Celem priorytetu jest zachowanie materialnego dziedzictwa kulturowego, realizowane poprzez konserwację i rewaloryzację zabytków nieruchomych i ruchomych oraz ich udostępnianie na cele publiczne.

Więcej informacji:

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego,

Departament Ochrony Zabytków

ul. Kopernika 36/40

00-328 Warszawa

Informacje telefoniczne dotyczące regulaminu Priorytetu 1 Ochrona zabytków Programu Dziedzictwo Kulturowe udzielane są w godzinach 10.00 - 14.00 pod nr telefonów:

- Katarzyna Stasiak - 22 551-57-54, [kstasiak@mkidn\(dot\)gov\(dot\)pl](mailto:kstasiak@mkidn.gov.pl)
- Bartosz Dudek - 22 551-57-58, [bdudek@mkidn\(dot\)gov\(dot\)pl](mailto:bdudek@mkidn.gov.pl)
- Monika Skomorowska - 22 551-57-57, [mskomorowska@mkidn\(dot\)gov\(dot\)pl](mailto:mskomorowska@mkidn.gov.pl)
- Małgorzata Chojnacka - 22 551-57-53, [mchojnacka@mkidn\(dot\)gov\(dot\)pl](mailto:mchojnacka@mkidn.gov.pl)
- Joanna Narkiewicz-Siwek - 22 551-57-55, [jsiwek@mkidn\(dot\)gov\(dot\)pl](mailto:jsiwek@mkidn.gov.pl)
- Michalina Romańska - 22 551-57-56, [mromanska@mkidn\(dot\)gov\(dot\)pl](mailto:mromanska@mkidn.gov.pl)
- Ewa Zdolińska - 22 551-57-52, [ezdolinska@mkidn\(dot\)gov\(dot\)pl](mailto:ezdolinska@mkidn.gov.pl)

➤ Dotacje w zakresie ochrony zabytków Samorządu Województwa

Dotacje obejmują prace przy zabytkach nieruchomych, murowanych i drewnianych, będących dziełami architektury sakralnej i świeckiej oraz zabytkach ruchomych, takich jak wytwory dawnej sztuki malarstwa, rzeźby czy polichromii. Wsparciem z budżetu województwa objęte są również obiekty małej architektury, np. kapliczki, nagrobki, posągi.

Więcej informacji:

Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego

Kamila Kowalikowska - Kierownik Wydziału, 22 59 79 244, kamila.kowalikowska@mazovia.pl
www.mazovia.pl – zakładka kultura i turystyka

➤ **Dotacje od Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków**

Dotacja może być udzielona na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane planowane do przeprowadzenia w roku złożenia wniosku lub następnym (art.76 ust.1 pkt 1), bądź przed upływem 3 lat po ich wykonaniu (art. 76 ust. 1 pkt 2) na wniosek właściciela, posiadacza zabytku wpisanego do rejestru zabytków bądź osoby posiadającej taki zabytek w trwałym zarządzie. Dofinansowaniu podlegają jedynie nakłady konieczne, poniesione na przeprowadzenie wspomnianych prac.

Więcej informacji:

Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków

ul. Nowy Świat 18/20, 00-373 Warszawa

tel. 22 44 30 400, fax. 22 44 30 401

oraz **biura delegatur** WUOZ w:

Płocku 09-400, ul. Zduńska 13 A;

Ostrołęce 07-400, ul. T. Kościuszki 16;

Radomiu 26-600, ul. S. Żeromskiego 53;

Siedlcach 08-110, ul. J. Bema 4 A;

Ciechanowie 06-400, Strażacka 6.

<http://bip.mwzk.pl/dotacje>

Rewitalizacja

Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego Działanie 6.2 Rewitalizacja obszarów zmarginalizowanych

Na co?

- rozwój **infrastruktury technicznej** na obszarach rewitalizowanych w celu ich aktywizacji społecznej i gospodarczej.

Interwencja ma na celu zmianę sposobu użytkowania wspólnych przestrzeni miejskich i wiejskich (**rynków, placów, skwerów, także z terenami zielonymi**), wokół których można koncentrować działalność gospodarczą szczególnie o charakterze usługowo-handlowym, sprzedaży produktów

regionalnych w tradycyjny sposób bezpośrednio od producentów, pozwalających na poprawę warunków pracy i utworzenie nowych miejsc pracy, w tym dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych, oraz miejsc dla przedsiębiorstw społecznych.

Ponadto zintegrowane przedsięwzięcia polegające na renowacji, rewaloryzacji, modernizacji, adaptacji i wyposażeniu istniejącej zabudowy na cele gospodarcze, społeczne, edukacyjne, kulturowe, rekreacyjne oraz mieszkalne (ze szczególnym naciskiem na poprawę efektywności energetycznej).

➤ **odnowa tkanki mieszkaniowej**

Wsparciem zostanie objęta tkanka mieszkaniowa w zakresie części wspólnych **budynków mieszkalnych wielorodzinnych**, jako element szerszego działania rewitalizacyjnego.

Wsparciu w ramach działania, co do zasady, **nie podlegają**:

- inwestycje polegające na budowie nowych budynków;
- inwestycje wykraczające poza części wspólne budynków wielorodzinnych.

Preferowane będą:

- projekty zapewniające kompleksowe/zintegrowane podejście, szczególnie realizowane w postaci wiązek projektów obejmujących EFS;
- projekty realizowane w partnerstwie, w szczególności będące efektem trwałej współpracy oraz akceptacji społecznej, w tym za pośrednictwem LGD;
- projekty wynikające ze Strategii Obszaru Metropolitalnego Warszawy;
- projekty nowych obiektów kubaturowych lub przestrzeni publicznych wyłaniane w drodze konkursu architektonicznego, architektoniczno-urbanistycznego lub urbanistycznego.

Dla kogo?

- JST, ich związki i stowarzyszenia, np. LGD;
- jednostki organizacyjne JST posiadające osobowość prawną;
- organizacje pozarządowe, jednostki organizacyjne pomocy i integracji społecznej (jopis);
- kościoły i związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych;
- przedsiębiorstwa, w tym przedsiębiorstwa społeczne;
- instytucje kultury;
- **spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe;**
- instytucje edukacyjne;
- instytucje rynku pracy;
- podmiot, który wdraża instrumenty finansowe.

Na jakich zasadach będzie udzielane wsparcie?

- Wsparcie będzie realizowane m.in. poprzez **instrumenty finansowe**:
 - **Małe pożyczki** do 3 mln zł – minimalnie 50 tys. zł, maksymalnie nie więcej niż 3 mln zł.
 - **Duże pożyczki** - minimalnie 3 mln zł, maksymalnie nie więcej niż 20 mln zł.
- Warunkiem ubiegania się o wsparcie w ramach Działania jest wynikanie projektu z **aktualnego (na dzień składania wniosku o dofinansowanie) programu rewitalizacji**⁴. Program rewitalizacji z którego wynika składany projekt rewitalizacyjny, spełnia wymagania określone w *Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020*, tj. posiada określone cechy i elementy.

Brak programu rewitalizacji zgodnego z *Wytycznymi* oznacza brak możliwości ubiegania się o wsparcie w ramach Działania 6.2.
- **Zasięg obszarów zdegradowanych** wskazanych do objęcia programem rewitalizacji wyznaczany jest przy założeniu, że jest to terytorium ograniczone przestrzennie, tj. obejmujące najbardziej zdegradowane tereny danej gminy, **dotknięte szczególnie koncentracją problemów i negatywnych zjawisk kryzysowych**. Obszar ten co do zasady nie obejmuje więcej niż 20% powierzchni gminy i dotyczy nie więcej niż 30% jej mieszkańców.
- Projekty realizowane z EFRR muszą być komplementarne i bezpośrednio powiązane z interwencją wspierającą cele EFS, szczególnie w zakresie włączenia społecznego i walki z ubóstwem.
- Należy wyeliminować możliwość realizacji wybiórczych inwestycji, nastawionych jedynie na szybki efekt poprawy estetyki przestrzeni, skupionych tylko na działaniach remontowych czy modernizacyjnych, które nie skutkują zmianami strukturalnymi na obszarze zdegradowanym.
- Co do zasady nie ma możliwości realizacji inwestycji polegających na budowie nowych budynków.
- Pozostałe limity i ograniczenia:
 - inwestycje w zakresie **kultury** w ramach działań rewitalizacyjnych maksymalnie **do 2 mln euro** kosztów kwalifikowalnych;
 - możliwość realizacji inwestycji w **drogi lokalne (gminne i powiatowe)** jeśli stanowią one nie więcej niż 30% kosztów kwalifikowalnych projektu i są elementem programu rewitalizacji;
 - w przypadku realizacji projektów z elementami z zakresu **termomodernizacji**, co do zasady nie może ona stanowić więcej niż 49% wartości projektu i musi być przeprowadzona na podstawie audytu energetycznego;

⁴ **Program rewitalizacji** to inicjowany, opracowany i uchwalony przez radę gminy, na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2015 r. poz. 1515), wieloletni program działań w sferze społecznej, ekonomicznej, przestrzennej, infrastrukturalnej, środowiskowej, kulturowej, zmierzający do wyprowadzenia obszarów zdegradowanych ze stanu kryzysu oraz stworzenia warunków do ich zrównoważonego rozwoju, stanowiący narzędzie planowania, koordynowania i integrowania różnorodnych aktywności w ramach rewitalizacji.

- w projektach kompleksowej odnowy tkanki mieszkaniowej, co do zasady projekt może dotyczyć tylko części wspólnych budynków wielorodzinnych;
 - w projektach kompleksowej odnowy tkanki mieszkaniowej - termomodernizacja jako element kompleksowych projektów z dopuszczeniem wyjścia poza części wspólne budynków mieszkalnych, jeśli konieczność taka wynika z audytu energetycznego;
 - **projekty nowych obiektów kubaturowych lub przestrzeni publicznych o wartości przekraczającej 10 mln zł**, których realizacja objęta jest zakresem projektu ubiegającego się o współfinansowanie w ramach RPO WM 2014-2020, obligatoryjnie wyłaniane w drodze **konkursu architektonicznego**, architektoniczno-urbanistycznego lub urbanistycznego;
 - **na terenach wiejskich** rewitalizacja co do zasady powinna zostać skoncentrowana na zamieszkałych zdegradowanych terenach przemysłowych, pokolejowych, powojennych lub popegeerowskich przy założeniu, że działania prowadzone na tych obszarach wpłyną pozytywnie na sytuację społeczną mieszkańców obszaru.
- Zgodnie z UP, w przypadku wsparcia udzielonego **dużemu przedsiębiorstwu** należy wykazać, że wkład finansowy z funduszy nie spowoduje znacznego ubytku liczby miejsc pracy w istniejących lokalizacjach tego przedsiębiorcy na terytorium UE.
- **Maksymalny poziom dofinansowania:**
- Projekty nie objęte pomocą publiczną – EFRR stanowi maksymalnie 80% kosztów kwalifikowalnych inwestycji.
 - Projekty objęte pomocą publiczną – zgodnie z właściwym schematem udzielania pomocy publicznej.

Nabór wniosków:

III kwartał 2016r.

- Nabór wniosków na projekty wskazane w *Planie inwestycyjnym dla subregionów objętych OSI problemowymi*
- Rozwój infrastruktury technicznej na obszarach rewitalizowanych w celu ich aktywizacji społecznej i gospodarczej
- Warunkiem uruchomienia konkursu jest:
 - powstanie programów rewitalizacji
 - przyjęcie planów działań dla subregionów objętych problemowymi OSI

IV kwartał 2016r.

- Rozwój infrastruktury technicznej na obszarach rewitalizowanych w celu ich aktywizacji społecznej i gospodarczego.
- Warunkiem uruchomienia konkursu jest powstanie programów rewitalizacji

Odpowiedzialna Instytucja:

Mazowiecka Jednostka Wdrażania Programów Unijnych

